

Téereb Danyeel — Fukk ak Juróom-Ñeent ba Ñaareelu Juróom-Ñeent

Ubbi Yoon wu Yàlla ci Mbind mi: Géntu William Miller ak Delluug Dëgg yu Kéem-kàtt yi ci Fan yu Muju yi

Jeff Pippenger
2024-01-03

Nu ngi xalaat ci jëfekaayu yoon wu yonent bii ci géntu William Miller ca fan yu mujj ya, fa la yépp yonent yi di fekk seen matug matale gu mat. Géntu Miller mi ngi xamle gis-gis bi, tabax bi, bañ bi, suul bi ak delloo bi ci dëgg yu sampoon ngir Adventisme yi ñu dajale woon jaarale ko ci liggéeyu Miller. Dëgg yooyu yu sampoon dañoo doon tegu ci dëgg yi ñu ubbiwaat woon ca 1798. Dëgg yooyu la gis-gisu dexe Ulai di tekki. Géntu Miller, ni ñu ko bindee ci téere bi tudd Early Writings, mooyoon saaru géntam gu ñaareel, te gént ga dafa amoon misaal ci ñaareelu géntu Nebukadnesar, ni Miller moom ci boppam itam dafa amoon misaal ci Nebukadnesar.

Makal yu jiitu yi won ne ni jeexital dundug Nebukadnesar gu “juróom-ñaari waxtu” ci dund ak xolub rab, dafa jeex ci anam wu misaal ci atum 1798. Booba nag, nguuram dellu na ko, te ci yoon wu njëkk Nebukadnesar dafay mel ni nit ku soppiku bu mat sëkk. Ci wallu “waxtuw mujj gi,” ci 1798, moom dafa tegu woon “boroom xam-xam yi.” Nungi itam wone ne, ndax mooy buur bu njëkk bu Babilon, àtteb Nebukadnesar bu “juróom-ñaari waxtu,” dafa doon misaalu àtteb Belshazzar bu ñaar-fukki juróom-ñaar téeméeri at ak ñaar-fukk (mene, mene, tekkel, upharsin), moom mi nekkoon buur bu mujj bu Babilon.

“Ca buurug Babilon bu mujj, ni ko ci misaal bu njëkk ga, dogalu Sàmm bi jóge ci Yàlla agsiwoon na ci moom: ‘Éy buur bi, ... yaw lañu koy wax; nguur gi jëlees na la ko.’ Daniel 4:31.” Prophets and Kings, 533.

Sœur White mi ngi ràññee Belshassar ci waxtoom àtte ba muy “buur bu ñàkk xel.” Ci jeexital waxtu àtteb Nebukadnesar, moom dafay tegal “buur bu am xel,” ndaxte moom am na njariñ ci àtteb “juróom-ñaari yoon,” te Belshassar, doonte xamoon na jaar-jaaru mbir mi, bañ na a jariño ak moom.

“Waaye Belsaasaar, ndax cofealam ci mbégté ak ngóor-gu-boppam far na ay jàngale yi mu waroon a bañ a fàtte; te def na bàkkaar yu ni melook yi indiwoon attekati mbugal yu xóot ci Nebukadnesaar. Mu yàq na yitte yi ñu ko maye ci yiw, te bàyyi na jëfandikoo yitte yi nekk ci loxoom ngir xam dëgg. ‘Lu ma wara def ngir ma mucc?’ la doon laaj bu buur bu mag waaye dof ji bàyyi rek ak xel mu sedd.” Bible Echo, 25 Awril 1898.

Nebukadnetsar mooy nañu ko mel ne mooy misaal bu “ñi xam” ci 1798, ñi dëgg xam-xam bi yokku ci waxtu mujj gi.

“Pepp gi mu kañamoon gi noonu ci ay tuuti ba noppi, baat bu joge Asamaan wax ko ne waxtu àtte gi Yàlla sàkkaloon jot na. Ci benn yoon rekk, xelam jëlees na ko, mu mel ni mala.

Juróom-ñaar at la nekke ci suufe gi noonu. Bi waxtu woowu jeexee, xelam dellu na ko; te noonu, bi mu yëkke ay bëtam ci woyof ngir xool Yàlla ju mag ja ca Asamaan, mu nangu loxo bu sell bi ci mbugal moomu, te ñu delloo koaat ci nguuram.”

“Ci biir bu ñépp dégg, Buur Nebukadnesar nangul woon ay tooñam, ak yërmande gu mag gu Yàlla ci dellusi yaramam. Lii moo nekkoon jëf ju mujj ci dundam, ni ko Taarixu Sell bi bind.”
Review and Herald, 1 Fewriye 1881.

Ci jeexital “juróom-ñaari waxtu” yu Nebukadnesar, mu def yégle bu seen ñépp, te boole ca nangu gu seen ñépp. Miller, ni Nebukadnesar, dafay tektale “boroom xam-xam yi” ci 1798, ñiy dégg ndokkum xam-xam bi ci waxtu mujj ga. Ñoom ñaar ñépp amoon nañu ñaari gént, te ñaareelu gént bu kenn ci ñoom nag, ci anam wu tektal, dafay xamle “juróom-ñaari waxtu yi.” “Juróom-ñaari waxtu yi” weesu nañu ko won ci bind yi jiitu ne muy màndarga bérab bu jéem ci benn jéego gu bees.

Ci atum 1798, Nebukadnesar dafay juróom gu bareem gu réy ba ànd ak xalisam gu kowe, jëm ci xalisug ñi xam. Loolu boolewoon na ak nangu gu mbooloo mu biral. Atum 1798 itam, mooyoon buntu jéggi bi nekk ci diggante juróomeelu nguur ak juróom-bennelu nguur yi ci waxi yégleb Biibël. Itam mooyoon màndarga dikkug malaaka bu njëkk bi, noonu di màndargaal yeneen jamono ju bees, ndax artu àtte biy ñëw mënu woon a xew lu dul ba juróomeelu nguur gi ci yégleb Biibël jotee dhaawam bu rey.

“Bataaxal bi ci boppam mooy leerël jamono ji ngir yëngu-yëngu bii am. Waxees na ne mooy cér bu nekk ci “xibaar bu baax bu dul jeex”; te muy yégle ubbi àtte bi. Xibaaru mucc gi dees na ko waare ci jamono yépp; waaye bataaxal bii mooy cér ci xibaar bu baax bi, te mën nañu koo yégle rekk ci fan yu mujj yi, ndaxte ci booba rekk la doon dëgg ne waxtuw àtte bi agsi na. Kàdduy yonent yi dañuy wone toftalinu mbir yi di jur ba àgg ci ubbi àtte bi. Loolu gis nañu ko rawatina ci téereb Daniyel. Waaye wàll wi ci ay waxam yu jëm ci fan yu mujj yi, Daniyel amoon na ndigal mu tëj ko, tàmbaale ko “ba ci jamonoy mujj.” Duñu mana yégle bataaxal bu jëm ci àtte bi, muy sukkandiku ci matug kàdduy yonent yooyu, ludul bu nu àggee ci jamono jooju. Waaye ci jamonoy mujj, nii yonent bi waxe, “ñu bare dinañu daw fii ak fale, te xam-xam dina yokku.” Daniel 12:4.

“Ndigal Pool mooñ na mbooloom gëmkat yi ne dañu warul xool ngir ñëwug Kirist ci jamonoom. «Bés boobu du ñëw,» mu wax, «su fekke amul njambaar gu njëkk, te nit ku bàkkaar gi feeñul.» 2 Thessaloniens 2:3. Du gannaaw ngállug réer gu mag ga ak diirub nguurug «nit ku bàkkaar gi» rekk lañuy man a xaar ñëwug sunu Boroom. «Nit ku bàkkaar gi,» mi ñuy itam tudde «kumpagug lu bon,» «doom ju alkande,» ak «ki bon ki,» dafay tegtal papaas bi, mi, ni ko waxe ci kàddug yonent yi, waroon a saxal nguuram lu tollook 1260 at. Jamono jooju jeex na ci atum 1798. Ñëwug Kirist mënuloon a am bala waxtu woowu. Pool mooñ na ci ay artam mboolam jamonoy Yàlla ak kirceen yi ba àgg ci atum 1798. Gannaaw waxtu woowu lañuy yégle xebaraar ñaareel ñëwug Kirist.”

“Benn yégle bataaxal bu mel nii mësul a ñëw ci jamono yu wees yi. Paul, ni nu ko giséé, waarewul ko; moo jublu mbokkam yi ca jamono ju sore woon lool ngir ñëwug Boroom bi. Yeneen ñi defaat yoonu reforme bi it yéglewulñu ko. Martin Luther teg na atte ba ci lu tollu ci

ñetti téeméeri at yu njëkk ci kanamam. Waaye ginnaaw 1798, téereb Daniel ubbees na, xam-xamu yeneen waxi yonent yi gëna yokku, te ñu bare yégle nañu bataaxal bu màgg bi ci attekat bu jegesi.” The Great Controversy, 356.

Ci atum 1798, ag jamono buy xebaraar mucc gi dikk, te ag jamono boobu bees joxe na artu ci beneen jamono buy tàmbali ci atum 1844. Ci soppi-jamono boobu, ab bunt dina tëj, te ab bunt ubbi.

Bindal mbind mi ciitu Filadelfi nga nga bind: Li la wax ki mo sell, ki dëgg, ki yor caabi Daawuda, ki ubbi te kenn mënu ko tëj; ki tëj te kenn mënu ko ubbi; xam naa sa jëf: xoolal, teg naa sa kanam bunt bu ubbeeku, te kenn mënu ko tëj; ndaxte am nga tuuti doole, te sàmm nga sama kàddu, te weddiwóo sama tur. Peeñu 3:7, 8.

Ubbi bunt mi sant taxawal yu bees. Am na woon coppitegu santug nguuru ak wax ji ci atum 1798, ci mujjug ñaawteef gu jëkk ga, ga matoon la dale ca 723 BC ba àgg 1798. Am na itam coppitegu sant ci 1844, ci mujjug ñaawteef gu mujj ga, ga matoon la dale ca 677 BC ba àgg 1844. Ci 1798, santug bataaxalu malaaka mu jëkk mi, mi artu woon ci àtte bu jot si, agsi woon na. Ñoom ñaar, Nebukadnesar ak Miller, dañu leen tegtal ci “ñi xereñ yi,” ci “waxtuw mujj ga,” ba “bunt bi” ubbee woon ci biirug santug bataaxalu malaaka mu jëkk mi ak ci bitirug coppitegu sant gu jóge ca rab wu génngéej ga jëm ca rab wu génngéej sa. Santug bataaxalu malaaka mu jëkk mi mat na ba bunt bi jëm ca Bérab bu Sell bi gën a Sell ubbee ci 22 Oktoobar 1844, te santug malaaka mu ñetteel mi ak àtteb seetlu gi agsi na.

Ñaareelu ñaareel bu Miller mi tàmbalee bi ubbiwul bunt ci atum 1798, te mu jeex bi ubbiwul bunt ci jamono ju yéesal ju “ñaari seede yi” ñi dekkalati ngir yégle waxtaanu Yuuxu Gudd gi ci Gudd-gi. Ci waxin yonent, Nebukadnesar ak Miller ñoom ñaar dañoo teewlu woon yéenekaayu jéggi-jéggi gi dëggal nguurug rabbu géeg gi jëm ca nguurug rabbu suuf si ci 1798. Ñoom ñaar itam dañoo teewlu yégle ga ci ñëw ak agsi gu àtteb seet-kat gi ci 1844. 1798 ak 1844 dañuy teewlu jeexital ñaari “mer” yu njëkk ak yu mujj yi Yàlla ame woon ci kaw ay doomam, te loolu moo amoon ci diirub “juróom-ñaar fan” yi, ni ko Levitik ñaar-fukk ak juróom-benn waxe. Juróom-ñeent-fukk ak juróom-benn at yi nekk diggante 1798 ak 1844 dañuy teewlu tabaxug kër Yàlla gu ruu, ga ndawtalu kóllëre gi dikk ci saa si ci 22 Oktobar 1844, ba Kirist daa jéggi jóge ci Bérab bu Sell ba ca Bérab bu Gëna Sell.

1798 ak 1844, dafay wàññi ay coppite (bu bare), yu “juróom-ñaari waxtu” màndargaale. Coppiteg Adventisme Millerit buy Filadelfiya jëm ci Adventisme Millerit buy Lawodise ci 1856, itam màndargaale woon na ko yokkute xam-xam bu jëm ci “juróom-ñaari waxtu,” te gannaaw loolu dañu ko bàyyiwoon ci 1863. Ci 1798, amoon na yokkute xam-xam ju jóge ci téereb Daniel, ju boole woon itam benn “juróom-ñaari waxtu” yooyu ci Levitikus ñaar-fukk ak juróom-benn, yu wara woon añaanu ci mujju Adventisme Millerit buy Filadelfiya.

Wàññi yëngu yëngu malaaka bu jëkk bi génne Filadelfi, ba ca Laodise, dafa feeñoon ci juróom-ñaari at yi doxaloo diggante 1856 ak 1863. Baatu Laodise agsi na ci 1856, te ci juróom-ñaari at yi topp, leer gu bees gi ñu ubbiwoon ci “juróom-ñaari yoon” indi na benn xët-u nattu bu ñett xalaa, te Adventisme moom dafa ko lajj ci 1863. Juróom-ñaari at lañu jox ngir leer gi

ci “juróom-ñaari yoon” ñu ko mottali mbaa ñu ko bañ. Yëngu yëngu Adventisme Millerite bu Filadelfi jëme ca Adventisme Millerite bu Laodise, dafay melal dellusi taxawaayu séquence bi ci muj gi, mooy jéggi jëngu yëngu Laodise bu malaaka bu ñetteel bi ba ca yëngu yëngu Filadelfi bu malaaka bu ñetteel bi.

Yonent gii at ak juróom-ñeent ak juróom-ñaar mi Esayi waxoon ci kanam, mooy tàmbali meru Yàlla bu njëkk ak bu mujj bi ci kaw nguurug Israyil gu bëj-gànnaw, te gannaaw ga ci kaw nguurug Israyil gu bëj-saalum.

Ndaxte boppu Siri mooy Damas, te boppu Damas mooy Resin; te ci biir juróom-benn-fukk ak juróom-ñett at, Efrayim dinañu ko damm ba mu bañ a doon xeet. Esayi 7:8.

Yon waxu Esayi ci juróom-benn fukki at ak juróom ñent (65) amoon na ci atum 742 laata Kirist, te ci biir juróom-benn fukki at ak juróom ñent yooyu, nguurug bëj-gànnaw dina sank ba noppi. Fukk ak juróom-ñent at gannaaw 742 laata Kirist, maanaam ci atum 723 laata Kirist, réewum nguurug bëj-gànnaw yóbbu nañu ko ci jaamono ndam ci loxoy Asiri. Bi juróom-benn fukki at ak juróom ñent yi matalée, merum nguurug bëj-saalum tàmbalee na ci atum 677 laata Kirist, ba Manasee nekk jaam ci loxoy Babilon. Kon nag, juróom-benn fukki at ak juróom ñent yooyu tegtal nañu ab diirub fukk ak juróom-ñent at ba ci jëbbaalu jëkk ba nguurug bëj-gànnaw, toppaat ko ak beneen ñeent fukki at ak juróom bennoon ba ci njaamug Manasee.

Yooyu yéen wax ju ñëw ci kanam yi jot nañu seen matal gu sell ci atum 1798, 1844 ak 1863. Ci 1798, am na soppiku bu biir ci yégleb musiba gucc ci ndawsiñu malaaka bu njëkk bi, te itam am na soppiku bu biti ci nguur yi ci waxi kàddu Yàlla. Ci 1844, am na soppiku bu biir ci yégleb musiba gucc bi, ba buntu Bérab bu Sell bi tëjje, te àtteb seetkat bi tàmbalee ak ñëwug malaaka bu ñetteel bi. Ci 1863, am na coppite bu biti, ndaxte ñaari geenii rab wu suuf si séddoo nañu ñaari xeet.

Sañse réew mi féppaliku ci ñaari kuréelu politig yu doon a nangu jaar-jaaru mboolem nettali noonu ba noppi ci jaar-jaaru rab wu suufe woowu. Sañse Protestaanj bi féppaliku it ci ñaari woneb yéefar yu soppiku, benn mbooloo di wax ne ay Protestaanj lañu te di naan ñu di sàmm bésib nooteel bu juróom-ñaareel bi, ak beneen xeetu nit ñuy wax it ne ay Protestaanj lañu, waaye ñu di taxawal bésib jant bi ne mooy seen bés bu ñu tànn ngir jaamu.

Ci biir boobu, baaraam-bu Protestan bi jóge woon ca Jamono yu Lëndëm ya, nattu nañu ko dale ko 11 ut 1840 ba 22 ut 1844, te mu mënu ko woon ci yoonu nattu woowu; ba noppi mu jéggi jóge ci nit ñi di Protestan te di sàmm dibeer, dem ci nit ñi di Protestan yu wóorul te di sàmm dibeer.

Ci mboolem bu dëgg mbir baaraam Protestanj bu dëgg bi ñu samp te xamale ko ci 1844, amoon na benn yoonu nattu gu dox diggante 1856 ba 1863. Gannaaw loolu baaraam Protestanj bu dëgg bi di sàmm Noflaay bi dafa jële benn coppite, muy jóge Philadelphia dem Laodicea, te itam jóge ci nit ñi di Protestanj yu dëgg yu di sàmm Noflaay bi, dem ci baaraam Protestanj buy réer te di sàmm Noflaay bi. “Juróom-ñaari yoon,” moom, ñu ngi ko boole ak 1798, 1844, 1856 ak 1863. “Juróom-ñaari yoon,” mooy benn misaal bu ñu boole ak bérab bu coppite, te dëgg gii ñu taxawal na ko ci kaw ay seede yu bare.

Ci at ak 1798, xam-xam gu « juróom-ñaari yoon » yokku na, ndaxte njàngat-yégle gu njëkk ga Miller gisoon mooyoon boobu dëgg. Ba ci at ak 1863, dëgg boobu dañu ko bañ, te loolu mooy wone jeexital jamono ju mujju gi ci juróom-benn fukk ak juróom at yi ci yégleb yiñ téral ci Esayi saar 7.

Yégle xam-xam gu mat bi ci wax jii bu ñaar-fukk ak juróom-ñett téeméer ak ñaar-fukk at, am na juróom-benn-fukk ak juróom at ci njàlbéen ak ci mujj, ci anam wu dëppoo ak lu ñu delloo melokaan, ni seetu bu sëq. Ci njàlbéenu mujj gi, juróom-benn-fukk ak juróom at yi (1798), yi doon misaaloo ak njàlbéenu njàlbéen gi, juróom-benn-fukk ak juróom at yi ci 742 BC, bi ñu joxe waxu yonent bi, amoon na yokkute xam-xam ci “juróom-ñaari yoon,” te “ñi xarañ” di Millerites xam ko te yégle ko. Ci mujjug mujj gi, juróom-benn-fukk ak juróom at yi ci 1863, amoon na beneen yokkute xam-xam ci benn dëgg boobu, waaye ñu bañ ko ci mujjam moo tax “saraxalekat” yi, ñi ñu fekkoon a teg kaalag nekk ci bëccëg sax ci wàllu Protestant bu dëgg bi, nanguwuñu ko.

Samay nit ñakk xam-xam moo leen yàq; ndaxte yow dangaa bañ xam-xam, man it dinaa la bañ, ba nga dulati ma saraxalekat; gannaaw fàtte nga yoonu sa Yàlla, man it dinaa fàtte sa ñiir. Ose 4:6.

Yokku xam-xam bi bu njëkk ci saa su téereb Daniel ubbikoo, ànd na ak “juróom-ñaari yoon yi”; ba taxul ne muy aji-melokaan rekk bu fésal ab fanwu njallaw, waaye itam melokaan la buy won ubbiteg waxu yonent bi.

Beneen soppe taxaw na tambalee woon nañu ko tambali ci 18 Sulet 2020, ak jéexital bu njëkk bi, mi tàmbele “waxtu jëkkër gi,” te màndargaal na njàlbéenu ñetti fan ak genn-wàll ci Kàddu Yàlla, Revelasion saar fukki benn, bi ñaari seede ya di tēdd ni ñu dee ci mbedd mi dëkk bu mag bi di Sodom ak Ejipt.

18 Sulet 2020 mooy tambalee ñetti fan ak genn-wàll yu misaal, (“juróom-ñaari yoon”), yi ñu woonale woon ci jaar-jaaru atum 1856 ba 1863. Ñaari jamono yooyu ñépp misaal lañu ci “juróom-ñaari yoon.” Ñaari jamono yooyu ñépp dañuy màndarga soppi gu ci yoonu jëfandikoo bu Yàlla (jàll). Ñaari jamono yooyu it ñuy tegtal yokkute xam-xam bu wër “juróom-ñaari yoon.”

Moo nekkoon ci jamono jële doxalin gi nekk diggante nguuru Babilon ak nguuru Medo-Persi la Danyeel ñaan ñaanug Lawi gañaar-fukk ak juróom-benn, noonu mu jëfandikoo ñaanug Lawi gañaar-fukk ak juróom-benn ngir wone ne mooy benn màndargu yoonu doxalin bu bés yi mujj. Ci géntu Miller, ci mujju juróom-ñaari waxin yu ne “tasaaroo”, Miller di jooy te di ñaan itam. Jooy jooju mooy màndargu bérab ba Gaynde gi cosaanu Yuda (góor gu yor paaxa bu suuf), ubbi bés bi ab xibaar buñ tēj woon di ubbeeku.

Ñaanu Miller mu bind ci ñaanu Levitikus ñaar-fukk ak juróom-benn bu Danyeel, maanaam bi ñu boole ak “juróom-ñaari yoon,” te muy am ba bunt ak palanteer yi ubbee ci géntu Miller. Waaye ñaanu Danyeel, ci sarax sëlēt wa juróom-ñeent, itam dafa dëppoo ak ñaanu Danyeel ci sarax sëlēt wa ñaar. Itam dafa dëppoo ak ñaanu waxug nangu Nebukadnessar ci mujjug ay “juróom-ñaari yoon.”

Kon li ñaanu Miller dafa mel ni ñaanu Levitik ñaar-fukk ak juroom-benn, te mooy ab ñaanu nangu-bakku bu ñépp di dégg ak itam ab ñaan ngir ubbiwaat biir kër giir yu mujj yi ci waxi yonent yi, ndaxte yépp waxi yonent yi dañuy wone fan yu mujj yi. Kon nag kumpag Daniyel saar ñaar mooy mel ni kumpag gu mujj gi war a ubbi. Ñaanu Miller, ci ay géntam, dafa woon ab ñaanu tiit ak mer mu jub ngir ñaawtéef yi xewoon ci alalmaani yi nekk ci néegam. Tiitam bi nag, dañu ko misaal ci ñi di jooy tey yéy ci Esekiyel saar juróom-ñeent, ci jamono jégèralu téereb téereel ñi téeméeri ñaar-fukk ak ñeent-fukk ak ñeent.

Miller gis na ne dëgg naka dëgg, dëgg-dëgg, jëf-jëfu dëgg yu wér yi saxaloon ak yéef yu dul dëgg, ba ci mujj ba ci taxawal bu doon ne sax caxit bi (mooy Biibël bi ci boppam) dañu ko yàq. Yàqug caxitu Miller jëlew na ci ñetteelu maasug Adventism bi, ba amee yëngu-yëngu bu ñu ko jëfoon ci kaw ngir bàyyi King James Bible bi, ba wut Biibël yu bees yi yàqu te jóq ci katolik.

Miller jooy na, ba noppi, te ci saa sa bunt bi ubbeeku, nit ñépp génn. Noonu itam góor gu yor paxum setal bi (Gaynde gi jóge ci xeetu Yuda) dugg, ubbi palanteer yi te tàmali setal. Noonu Miller wax ay jàqamti yu mu am ci mbeddum xarale yi ñu tasaaroo, te góor gu yor paxum setal bi dig ko ne dina sàmm xarale yi. Ci biir yëngu-yëngu yi nekk ci liggéeyu setal bi góor gu yor paxum setal bi di ko def, Miller ubbiwul ay bëtam ab diir bu gàtt; ba mu leen ubbiwaat, mbalit mi demoon na. Xarale yi tasaaroo woon nañu ci néeg bi wër, te góor gu yor paxum setal bi daldi teg koffeeer gu mag gi ci kaw bàngaas bi, dajale xarale yi, sànni leen ci biir koffeeer gi, ne: «ñëwleen, gisleen.»

Wax ju nekk ne, “ñëw te gis,” mooy misaal buy wone ne dëgg bu ñu daan tëj léegi ubbi na ko. Dëgg gi ñu ubbil Miller mooy dëgg gu mujj gi, ndax li ci topp mooy yokkute gi Miller ci “xaacu ba,” miy tegtal yuuxu réy bi. Miller moo nekkoon ki mujj a jot yégleb Bëccëg Diggante guddi ci jaar-jaari Millerite yi, te tuuti laata xaacu bi koy yee ci géntam, mu tëj ay bëtam ab diir bu gàtt. Benn rekk aaya ci Biibël bi buy wax ci “ab diir bu gàtt” ak “bët” mooy tegtal ndekkite bu jëkk bi.

Xooluleen, maa ngi leen di won benn kumpa; duñu nelaw ñépp, waaye ñépp dees nañu soppi, ci benn diir bu gàtt, ci xippig bët, bu trompet bu mujj bi demee: ndaxte trompet bi dina suux, te ñi dee dinañu dekki, seen yaram du yàquti, te nun it dees nañu soppi. Ndaxte lii di yaram buy yàqu war na sol li dul yàqu, te lii di yaram buy dee war na sol li dul dee. 1 Korént 15:51–53.

Ci biirug yépp bu jëm ci soppi gu yoon wi Laodise nekk ci yiwub ñetteelu malaaka mi di jëfandikoo ba ca yiwub ñetteelu malaaka mi di Filadelfi, ni ko Apokalips saar fukk ak benn di feeñal, Miller dafa tekki moom mi mujj ci janq yi xelu yi aada teey a jot yégleb Waxu Guddi Digg bi. Ñi ko jëkk a jot mooy ñi gëna bokk ci ngëm ak xel mu sell.

«Lii mooy woon jooyu guddi gi digg, bi war a jox doole yégleb malaaka ñaareel bi. Yónni nañu malaaka yi jóge asamaan ngir yee xol yu ñàkk yaakaar ci saints yi te waajal leen ngir liggéey bu réy bi nekk ci seen kanam. Góor ñi gën a am xam-xam ak kàttan ci mbooloo mi, du ñoom ñoo jiitu a nangu yégleb bii. Yónni nañu malaaka yi ca ñi suufe te sellal seen bopp ngir Yàlla, te tax leen ñu yékkati jooyu bi naan: “Xool-leen, Boroom Céet bi ngi ñëw; génnleen ngir daje ko!” Ñi dénkale woon jooyu bi gaaw nañu, te ci dooley Xel mu Sell mi ñu jolli yégleb bi, ba yee seen bokk yu ñàkk yaakaar. Liggéey bii taxawu woonul ci xel mu ñaari nit ak ci seen njàngum, waaye ci dooley Yàlla, te saintsam yi dégg jooyu bi mënunu ko a bañ. Ñi gën a am

xel mu sell ñoo ko njëkk a nangu, te ñi jiite woon démb ci liggéey bi ñoo gën a yéex a nangu ko ak a dimbali ngir yokk jooyu bi naan: “Xool-leen, Boroom Céet bi ngi ñëw; génnleen ngir dajé ko!”» Early Writings, 238.

Ci njeexital ñaari fan yu yàgg ak genn-wàll yu mel ni ay misaal ci Yëgleb gi, saar fukk ak benn, waxtaan bu jëkk bi ci ñaari yégle yi, mi ñu tegtal ci Esekiyel, saar ñett-fukk ak juróom-ñar, ñu yégle ko. Baat bi njëkk dafa booloo yax yu dee te tasaaroo, waaye sax ñu dee. Baat boobu, kàddu gi jooyoon “ca màndiŋ ma”, moo ko yégle woon; loolu nag day wone ne kàddu Esekiyel tambalee na bala ñetti fan ak genn-wàll yooyu di ay misaal di jeex. Ñetti fan ak genn-wàll yooyu dañuy tekki “màndiŋ ma”, te gannaaw “màndiŋ ma” lañuy yéglee kàddu gi. “Màndiŋ ma” itam misaal la bu waral “juróom-ñaari waxtu yi”, te loolu moo di màndargaalu jéexital ak ubbi gu indi jàngoro bu nattu.

Am nañu gis ni xibaar bi dafa am yokkute gu jëm kanam, te itam nangu gi di yokku ndank ndank, ni ko waxtaanu Midnight Cry ci jaar-jaaru Millerite bi feeñale. Ñi gëna xelal ci mbirum xol ak ruu yi ñooy ñi njëkka nangu woon xibaaru baat ba di yuuxu ci màndiŋ ma, te bindkat yi di seet jaar-jaaru Adventism tegtal nañu bataaxal bu William Miller bindoon ay fan yu néew laata 22 Oktobar 1844, fu Miller seede ne mujj na xam, te nangu na, xibaaru Midnight Cry bu Samuel Snow.

“Mbokk bi Himes bu jëkk: Gis naa ndam gu mag ci weeru juróom-ñaareel bi, gi ma masul woon a gis ba léegi. Doonte ne Boroom bi woon na ma li weeru juróom-ñaareel bi di tektal ci misaal yi, juróom-benn at ak genn-wàll waat na, waaye xamuma woon dooleb misaal yooyu. Léegi nag, barkeel na turu Boroom bi, gis naa ci Mbind mi rafet, déggoo, ak bokk-gu-benn xel, te loolu laa yàgg a ñaan, waaye gisuma ko woon ba tey. Santal Boroom bi, yow sama ruu. Na ñu barkeel Mbokk bi Snow, Mbokk bi Storrs, ak ñeneen ñi, ndax seen jëfandikoo ngir ubbi sama gët yi. Damaa jigéen kër ga ba noppi. Ndama! Ndama! Ndama! Ndama!” William Miller, Signs of the Times, 16 Oktoobar, 1844.

Ci tëjjaloo ci jaar-jaarub waxtu jooyu Xëy bu Gudd, ni ko ñu wone ci géntu Miller, Miller tëj na ay bëtam ab diir bu gàtt. Noonu la ne: “ci benn xaatim, ci xippiinu bët, bu trompet bu mujjée ba, ndaxte trompet bi dina suux, te ñi dee dinañu leen dekkal.” Ci géntu Miller, mooy ki mujj a jot yégle bu Xëy bu Gudd bi, ni ko defe woon itam ci bindu dëgg-dëggam. Moom dafa taxawal ñi nga xam ne, ci mujj, dañuy nangu yégle bi tuuti lu jiitu nit ku yor balay suuf bi dajale jewels yi tasaaroo, ba noppi sànni leen ci boyetu ndeyjoor bu gëna rëy bi. Ci Apokalips saar 11, ñi mujj a nangu ñaareelu yégle bi ci Ezekiel, mooy yégle gi jëm ci ñeenti ngëlaw yi ci Islam, te mooy itam yégleb tëj, dañu ko nangu lu jiitu tuuti trompet bi mujj ci juróom-ñaari trompet yi di suux, mooy trompet bu “Ñetteelu Wo”. “Ci benn xaatim, ci xippiinu bët, bu trompet bu mujjée ba; ndaxte trompet bi dina suux, te ñi dee dinañu leen dekkal, ñu dul yàqu, te nun dinañu soppeeku.” (1 Korent 15:52)

Baat bi di wone ndekkite bu njëkk bi di am ci ñëwaat gu ñaareel ga, waaye am na it ndekkitey yax yu wowu te wow bu wow (ñaari seede yi) buy am ci waxtu yëngu-yëngub suufe bu mag bi ci Peeñu saar 11. Ci “waxtu” yëngu-yëngu boobu, trompet bu mujj bi ci juróom-ñaari trompet yi moo woolu, te seede yi dee woon te nekk ca mbedd ma, dees leen delloo dundat, du ni Laodise yi,

waaye ni Filadelfi yi; ndaxte ca trompetu ñetteelu Wóor ga, ñaari seede yi dañu leen rëddal te soppi leen ñuy yu sax te yàquwul, ndaxte duñu bàkkaarati mukk. Miller dafa tegu ci ñi mujj a jot bataaxal bi di dundal ñaari seede yi, te mooy bataaxal bu ñeenti ngëlaw yi ci Islam, te mooy bataaxal bu rëddal bi.

Baatu trombe boobu dekkal yaram yu wow yi mujj yi, yi woon tassaroo ci mbeddmi Sodom ak Égypte. Miller gis na ni dëgg yi ñuy suul ndank-ndank ci kaw njàngale yu fen. Ci mujj, Miller jooy na, te mu màndarga waxtu wi ubbi gi war a tambalee, ndaxte ubbi gi liggéey bu ndank-ndank la. Ubbigoo boobu tambalee na ci jamono jeexital bi ñetti fan ak genn-wàll.

Gannaaw Miller jooyee, Ki amoon kàttan gu man a dagg téere buñ tēj woon bi dugg na ci nettali bi. Ci géntu Miller, kooku mooyoon Waa Brossu Suuf bi. Noonu Miller ñaan na, te ci saa si bunt ubbiku, te loolu mel ni waaxtu wa ca yëngu-yëngu Laodike bu malaaka bu ñetteel bi di jëme ci yëngu-yëngu Filadelfi bu malaaka bu ñetteel bi. Ñaanam mooyoon ñaanu Léwitiik ñaar-fukk ak juróom-benn, mooyoon ñaan ngir xam-xamu kumpa gu mujj gu yonent yi ak nangu askan wi ci kanam ñépp ngir bëgg-bañ ga indi woon ñetti fan ak genn-wàll ci kaw ñaari seede yi; mooyoon itam ñaanu ñiñu tēj ci Esekiyel saar ñent.

Gannaaw bi weesu, Kirist (nit ku yor pakk bu di fecc suuf) dugg na, daldi tàmbali setal néegu bi. Bi mbirum setalug nit ki yor pakk bi jeexee, Miller tēj na ay bëtam ab diir bu gàtt, ngir màndargaal jeexital jamonoy bii ay yax yu wow te wow waroon nañu dekki. Noonu nit ki yor pakk bi dajale na jëwriñ yu tasaaroo woon ci néegu Miller, teg leen ci ab kàsket bu bees, bu gën a mag, ci kaw mesa bi nekk ci diggu néegu Miller, ba noppi ñaari seede ya yékkatiw nañu leen muy ràkkaay. Naka ràkkaay lañu nekk, ba noppi ñuy woo sart Yàlla yi ci yeneen gàttam yi des tey nekk ci Babilon, ne leen: “ñëwleen ngir gis” ndigal bi Gaynde gi bokk ci giiru Yuda sànni na léegi ci kàsket bu bees, bu gën a mag.

Ci mbindmi xalaat ci peeñug dexe Ulai muy ndigalu dëgg yi nekk ci téereb Daniel bi ñu ubbiwaatoon ci 1798 ci bind bu ñëw bi. Nun tëral nañu lu ndaw ay taxawaayu tegukaay ngir waajal xalaat woowu. Bi jëkk mooy ne, yégleb Milerit yi matoon na (ci jamono wi mu nekkoon ci yokkuteem), waaye matul woon ba noppi. Ñu teg ko woon ci kërle gu ñaari, baaxul ci ñetti kàttan yu yàq. Ñaareelu bi mooy ne, bi géntu Miller di xamle delloo gu mujj gi ci dëgg yu njëlbeen yi, ba noppi dëgg yu njëlbeen yooyu dañoo “leer fukki yoon gën a leer” ndax seen ndamtef gu njëkk. Ñetteelu taxawaay bi mooy ne, yëngu-yëngub malaaka bu jëkk bi (yëngu-yëngub Milerit yi), ñu koy delloo ci yëngu-yëngub malaaka bu ñetteel bi, waaye ak ay sàrt yu am solo. Milerit yi, ci seen nekk ndigalu misaal, waa Filadelfi lañu woon; Nebukadneccar bu soppeku lañu woon, waaye ci mujj, ak njàqare, dañoo “tabaxaat Yeriko” ci 1863.

Yëngu yoonu malaaka ñatteelu bi tambalee na ni ay Laodise, ñiy soxla soppeeku; waaye ci mujj dinañu bokk ci alag gu mujj gi Yeriko (Yeriko bu fan yu mujj yi).

“Musalkat bi ñëwul ngir dindi li màggat yi ak yonent yi waxoon; ndaxte moom ci boppam moo waxoon jaarale ko ci nit ñi ñu taxawaloon ngir loolu. Bépp dëgg bu nekk ci Kàddug Yàlla ci moom la jóge. Waaye xonq yu am solo yu jafe-jafe yii, dañu leen defoon ci tàkkukaay yu jubul. Leer wu rafet wi ñu amoon, ñu ko jëfandikoo ngir topp jëfekaayu njuumte. Yàlla

bëggoon na ñu dindi leen ci seen tàkkukaay yu njuumte te delloo leen ci tëraliinu dëgg. Liggéey boobu, loxo bu Yàlla rekk a ko man a matal. Ndaxte ci li dëgg ga bokkoon ak njuumte, doon na topp sababi noonub Yàlla ak nit. Kirist ñëwoon ngir tekki ko fa mu war a nekk, ngir mu màggal Yàlla te jëfandiku ci musalu nit ñi.” The Desire of Ages, 287.